

GLASILO NEZAVISNE DELAVSKE STRANKE JUGOSLAVIJE

Izohaja vsak četrtek. — Uredništvo in upravništvo: Karl Marksa (preje Turjaški) trg št. 2, pritličje. — Naročnina za mesec 6, četrletno 18 Din. — Dopisi se ne vračajo.

Štev. 31.

LJUBLJANA, četrtek, 15. novembra 1923.

Leto I.

Strankina konferenca prepovedana.

Ze pred svojim poslankom se je imela naša NDSJ boriti proti nasilju policije, ki je hotela pod vsako ceno onemogočiti ustanovitev politične organizacije razredno-zavednega proletarijata. A ko smo kljub vsem mahinacijam policije stvorili svojo stranko in ji priborili pravico do legalnega življenja, je policija v vseh pokrajinah na vse načine ovirala delovanje naših organizacij.

A sedaj se je šlo še dalje. Uprava mesta Beograda je po direktivah ministrstva za notranje zadeve prepovedala našo konferenco, sklicano za 18., 19. in 20. november.

Tozadevni sklep glasi sledeče:

»Neodvisna Delavska Stranka sklicuje kongres za 18., 19. in 20. novembra tega leta v Beogradu.

Ker je Nezavisna Delavska Stranka večkrat javno manifestirala, da je še nadalje ohranila komunistične ideje in da je izpremenila samo svoje ime, je sklicanje protivno obstoječemu zakonu o zaščiti države in se zato njegova vršitev ne more odobriti.

Uprava ima dovolj materiala, da sumi, da bodo ta kongres razen delegatov iz naše države obiskali tudi tujci, s katerimi želi delavski razred priiti v čim tesnejšo zvezo in nadaljevati nelegalno in po zakonu nedovoljeno delo, kar je protivno členu 1, točka 5. zakona o zaščiti države, kol je bil to slučaj z vukovarskim kongresom, po katerem je nastopilo nelegalno delo del. razreda in atentati na politične osebnosti.

Iz teh razlogov in na podlagi čl. 1, točka 5 in čl. 15, zakona o zaščiti države, sklenu uprava mesta Beograda: da se sklicani kongres za 18., 19. in 20. tega meseca zabrani kot protivni zakonu o zaščiti države. Ta sklep je javili legitimnim predstavnikom Nezavisne Delavske Stranke in obrnili jim pažnjo,

da bo vsak poskus s silo oblasti preprečen.

Kdor ima najmanj pojma o zakonih, mu pri čitanju te odredbe takoj pade v oči vsa brezskrajna nezakonitost tega sklepa. Niti po omenjenih členih zakona o zaščiti države, niti po kakem drugem zakonu nima oblast pravice, da zabrani eno zborovanje. Prepoved zborovanja je navadno nasilje in nezakonitost, celo po zakonu o zaščiti države. In da bi tako nasilje odela v katerikoli paragraf, se policija poslužuje izmišljenih, da bodo na našo konferenco prišli tujci. Pa tudi tedaj, ko bi imela policija bogve kake dokaze, da bodo na naš kongres prišli inozemski sodrugi za »pripravo revolucije« — bi tudi tedaj policija ne imela pravice, da zabrani našo konferenco. Toda, če bi policija imela te dokaze, ne bi naše konference zabranila, ampak bi vdrla v prostore, kjer bi se konferenca vršila in aretirala vse, da prepreči »priprave za revolucijo«.

Centralni strankin odbor je sklenil, da se tej nezakonitosti ne pokoravamo. Naša konferenca se bo vršila, ker je njena prepoved protizakonita, samo da se bo vršila malo kasneje.

To nasilje ni niti prvo, niti zadnje, ki ga vrši radikalni režim nad našo stranko. In tudi to nasilje ne bo zmanjšalo naše bojevnosti. Mi vsi se moramo zavedati vseh težkoč, pod katerimi delamo, mi vemo, pod kakšnim režimom se nahajamo, mi vemo, da se moramo uporno boriti, da zadobimo one pravice, katere mora imeti delavski razred za svoj legalni boj.

In zato moramo zbrati vse svoje najboljše sile in v zavesti, da našega gibanja ne more udušiti nobeno nasilje, ili smelo naprej po začrtani poti.

Proč z reakcijo in radikalno nezakonitostjo!

Živela Nezavisna Delavska Stranka!

Odložitev državne strankine konference.

Uprava mesta Beograda je po naredbi ministrstva notranjih zadev prepovedala državno konferenco NDSJ, sklicano za 18., 19. in 20. november tega leta v Beogradu.

Ta odredba je novo ordinarno nasilje nad našo stranko. Predstavniki naše stranke so takoj po obvestitvi te prepovedi vložili protest proti temu nasilju. Centralni odbor stranke protestira tudi tem potom javno proti temu nasilju, ki ga vrši režim proti njej. Ali ocenjujete trenutni položaj in računajte z in-

resi stranke in delavskega gibanja, je sklenil centralni odbor stranke, da se določena konferenca odloži in da se bo vršila državna strankina konferenca 13., 14. in 15. januarja 1924. leta.

Pokrajinska tajništva in vse organizacije naj to prejmejo na znanje. Pričakujemo, da bodo ta naš sklep vse organizacije in vsi naši sodrugi pravilno razumeli.

Beograd, 8. novembra 1923.

Centralni odbor NDSJ.

Uradništvo proti novemu uradniškemu zakonu.

Radikalna vlada je končno izdala svoj predlog o razvrstitvi uradništva v kategorije. Med uradništvom vlada silno razpoložena proti razvrstitvi, kakor si jo predstavlja radikalna gospoda, kajti ta uredba ne zapostavlja uradništva samo vojaškim osebam, ampak tudi srbijskemu uradništvu. Ta radikalna uredba uradniškega vprašanja pomenja degradacijo uradnikov po činu in znatno znižanje že itak sramotno nizkih dohodkov.

Po tem radikalnem predlogu ima ne-

goden podporačnik toliko dohodkov kot oženjen »kolarski predstojnik« z 20 let službovanja. Nadalje se dela znatno razliko med srbijskimi in »prečanski« uradniki, s čimer so radikalci ponovno dokazali, da streme po srbski nadvladi nad SHS na vseh poljih.

V predvojni Srbiji so imeli oficirji veliko moč, prav za prav oblast v državi. Po izvršeni zaroli I. 1903 proti Obrenovičevi dinastiji so svoj vpliv še povečali in se trdno organizirali v svoje organizacije kot »Ujedinjenje ali smrt«, »Na-

rodna obrana« i. dr. S tem se je začel stalen boj med oficirskimi organizacijami in vsemi količkaj naprednimi političnimi strankami. Ta boj je dosegel svoj višek v solunskem procesu in še danes ni dokončan.

Ta boj se vrši tajno, prikrivo, po balkanskih manirah in ta boj se izraža zopet jasno v tem radikalnem uradniškem zakonu. V predvojni Srbiji sta bili samo dve kategoriji kvalificiranih uradnikov, a to so bili sodniki in profesorji. Upravne službe v evropskem smislu Srbija ni poznala. V Srbiji vodi upravo policija in v Srbiji je mogel biti upravno-policajski uradnik vsak fakir, v kolikor ga je vladajoča stranka potrebovala in ga hotela držati v državni službi kol svojega agenta. Tu o kaki kvalifikaciji ni govora; saj so bili n. pr. brivci, krojači, opančarji in »birtaši« čez noč postavljeni za občinske načelnike itd. Pri nas, v bivši avstro-ogrski pokrajini je veljalo vedno, da morejo biti odgovorni upravni uradniki — juristi, a nikakor ne navadni policaji ali žandarji. A v Srbiji se smatra državno upravo kot strankarsko agencijo, ki je slabše plačana in nezanesljiva; kajti če pade danes vladajoča stranka, pomeče nova stranka prejšnje upravne uradnike na cesto in nastavi svoje. Zato tudi srbski narod ne da na uradnike nič in zato vidimo po današnjih ministrstvih »visoke uradnike«, katerih »visoka služba« obsloji v tem, da pijejo »crnu kafu« in čakajo, da pride kdo interveniral.

Reforma državne uprave v predvojni Srbiji je bila nujna potreba, ali razočarali so se vsi oni, da bo v monarhiji SHS prevzela Srbija evropski načrt državnega upravljanja. Radikalci odklanjajo evropsko upravo, ker pravijo, da je ta »švabska«, črno-zlota. Radikalci pač pravijo, da tvori Jugoslavijo en narod, t. j. srbski, a drugi da so »pleme«, »koje treba, da postane srbsko«, in da bodo pač po radikalno upravljali in vzgajili to pleme generalni-belorokci in 10 tisoč radikalnih uradnikov.

To politiko nadvlade srbske buržuazije potem njenega državnega aparata, ki

se fakorekoč istovelji z agenturo vladajoče stranke, se je začelo od poslanka monarhije SHS in so je vršili tako demokralje kot radikalci in podpirali so jo — zavesno ali nezavesno — naši vrli klerikalci, ki so s svojim »zmagovitim« avtonomističnim pohodom dosegli kuluk, ta uradniški zakon i. dr. in bodo še nadalje po farovžih in zaupniških zborovanjih frazirali o avtonomiji, v resnici pa podpirali reakcionarni radikalni režim.

Ali bo uradništvo ta novi radikalni korak proti njim kaj spameoval? — Doslej je bila večina našega uradništva demokratska, danes se pa priglašajo k radikalom, ker se baje redukcije, njihovo prepričanje pa ostaja še naprej — hlapčevska.

Uradniki lahko iz tega uradniškega zakona spoznajo, da niso njihovi zaščitniki niti radikalci, niti orjunski demokralji, niti grupa okrog »Slov. plemena«, niti klerikalci, skratka nobena meščanska ali takozvana »narodna« stranka. Uradniki, ne dajte se več voditi za nos raznim agentom teh strank, ki vam nastavljajo na vsakem oglju mišnice — razne meščanske strokovne organizacije.

Kajti kapitalistični režim vas bo sicer še bolj degradiral, še bolj zasužnjil, odrezal še manjši in trši košček kruha. Stopite na stran delavstva, v katerega vrste spadate po svojem socijalnem položaju. Strnite se skupaj z delavci in zasebnimi nameščenci v enotne bojne strokovne organizacije, ker le tedaj, če boste imeli te, si boste lahko zboljšali svoj položaj. Javkanje nekaterih meščanskih agentov proti novemu uradniškemu zakonu je pa le napravljena igra od tistih, ki so ta zakon izdali.

Treba pa je voditi tudi boj na političnem polju, kajti predpogoj za izvojevanje vaših zahtev potom strokovnih organizacij je ukinjenje »zakona o zaščiti države«, odstranjenje hegemonije srbske buržuazije, ki se vrši v znamenju centralističnega režima — za kar se bori Nezavisna Delavska Stranka Jugoslavije.

Kriza v industriji in delavstvo.

Ze dalj časa traja kriza v naši industriji, ki jo povzročuje predvsem pomanjkanje denarja, poedina podjetja se zapirajo ali deloma odpuščajo delavce. Njim bodo sledila druga podjetja. Narodna banka je razpravljala na zadnji seji o vprašanju obtoka denarja, o odpravi sedanje denarne krize, ki zavzema vedno širši obseg. Upravni odbor Narodne banke je sklenil, da ne poveča obtoka denarja, da ostane pri dosedanjem načinu izdajanja denarja. Jasno in popolnoma razumljivo je, da je Narodna banka potrdila gospodarsko politiko radikalne vlade.

Narodna banka je priznala, da obstoja kriza ne le v industriji, ampak tudi v malih podjetjih, ali Narodna banka pravi dalje, da temu ni krivo pomanjkanje denarja temveč — obstojanje industrije.

In finančni minister Stojadinović pravi, da naj propada industrija v Hrvaški in Sloveniji, ko ima n. pr. Anglija poldrug milijon brezposelnih. In da bi bila tolažba čim izdalnejša, je omenil še Japonsko, rekoč, da je tam radi potresa v 24 urah propadlo 64 velikih bank, pa je

kljub temu še vedno naš finančni minister pri življenju.

Radikalna vlada ne štiti s tako politiko dinarja, ampak upa, da bo na ta način prevzela tudi industrijo v svojo roko, da bo s tem srbska buržuazija tudi gospodarsko popolnoma prevladala nad »prečansko« buržuazijo.

Kaj pomenja tako slanje stvari za naše delavstvo? — Nadaljuje širjenje brezposelnosti, nadaljuje obubožanje in otežkočen boj za zboljšanje sedanjega položaja. Našemu delavstvu se že itak slabše godi kot n. pr. srbskemu, s tem pa bo njegovo življenje postalo še težje.

Naše delavske organizacije čakajo nove težke naloge. In te naloge so tem težje, ker ni močnih enotnih strokovnih organizacij, ki bi bile dovolj močne kljubovali danemu položaju. Dočim, ko je manjšina delavstva organizirana po razcepljenih strokovnih organizacijah in to ne samo dveh, ampak treh do petih, se nahaja večina delavstva izven vseh strokovnih organizacij in ogromna večina

delavskega političnega boja. To je, nezainteresiranost delavstva za razredni boj podpira razkolniško počelje raznih »socialističnih« sektaŕov in zbankrotirancev a la bivši Fabjančič.

Naloga neodvisnih strokovnih organizacij v takem slučaju je, da gredo živahnije na delo za stvarjanje enotnosti strokovnih organizacij, da določijo jasno taktiko v vseh ozirih in odredijo jasno stališče, ki mora odgovarjati živim potrebam delavstva v tem težkem položaju. Sicer se bo položaj delavstva še poslabšal in se s tem poglobila kriza našega delavskega gibanja.

Nezavisna delavska stranka Jugoslavije bo z vsemi silami podpirala to delo na utrjenju delavskih strokovnih organizacij, pri čemur se morajo vsi strankini člani vreči na najintenzivnejše delo na strokovnem polju in pobijati tendence zbankrotiranih Fabjančičev in Lovrov, da v tem položaju delavsko gibanje še bolj razcepijo in ga dovedejo v naročje meščanstvu.

Pondeljski:

Nekaj o razrednem proletarskem gibanju v Sloveniji.

(Nadaljevanje.)

Taktika v živilski in kovinarski stroki kaže vse premalo vztrajnosti in širokopolnost in prihaja celo v protislovje s teorijo. O tem bi bilo treba spregovoriti drugič obširneje in natančneje. — Predvsem velja obrniti pozornost na zgoraj imenovana momenta: apeliranje na mase in »kakor vrv...«

IV.

Omenili je treba eno važno posebnost revolucionarnega gibanja v Sloveniji, o kateri se vodi vse premalo računa. To je razlika v razvitosti delavskega gibanja na Kranjskem in na Štajerskem (meja se ne ujema čisto s prejšnjo deželno in k Štajerski prištevamo tudi Koroško). Dočim je revolucionarni pokret na Kranjskem bolj ustaljen, bolj soliden in močnejši, imamo na Štajerskem slabejši revolucionarni pokret, da, celo slabejšo diferenciacijo v delavskih vrstah. Temu odgovarja tudi dejstvo, da je SSJ na Štajerskem jačja od one na Kranjskem in da je pravzaprav sila SSJ, oziroma njenih strokovnih organizacij, na Štajerskem s centroma Maribor in Celje. Izpodkopa tu njeno moč, pomeni velikansko pridobitev za razredno stvar.

Ta dualizem je tudi močan vir slabosti delavskega razreda Slovenije. Strokovne organizacije niso enotne in vrhutega še različne po moči z ozirom na dvoje dežel. Stranka proletarske levice ni močna in vrhutega še slabjša na Štajerskem, nego na Kranjskem. Isto se opaža tudi v mladinskem gibanju.

Ta razlika izvira deloma iz razsula Avstro-Ogrske in uslvaritve Jugoslavije, ko so se delavske organizacije na nov način grupirale (organizacijsko), deloma iz narodnostnih razlogov (Štajerska je narodnostno nekoliko mešana), a v

glavnem iz nezadostno izvedenega diferenciranja delavskih vrst v letu 1920. Komunistična stranka je na Štajerskem baš pričela zadobivati tal, ko pride Obzrana in prekine proces predčasno. Dedščino tega nepopolnega razvoja čutimo še danes. Da pa ustanovitev SSDL ni učinkovala razčiščevalno, revolucionarno, ampak skrajno negativno, ni treba kdovekako povdarjati.

Sedanji trenotek zahteva, da se zavedamo tega položaja v polni meri in dokončamo ono, kar še ni izvršeno in nadaljujemo naše delo s hitrejšim tempom. Za to delo na Štajerskem pa je predvsem potrebna revolucionarna delavska stranka in to je NDSJ. Ona tvori predpogoj revolucionarnemu gibanju na Štajerskem. Brez nje ni jasnosti v delavskih vrstah; brez nje ne bomo zmogovili v boju s SSJ; brez nje ne morejo obstojati na Štajerskem rdeče strokovne organizacije in se razviti močno mladinsko gibanje; brez nje ne bomo odstranili usodnega dualizma in ves delavski razred Slovenije dvignili na isti nivo zavednosti, revolucionarnosti, organiziranosti in akcijske sposobnosti, kar tvori pogoj močnim akcijam delavskega razreda in njegovemu prehodu iz defenzive k ofenzivi. Problem Štajerske je problem Neodvisne Delavske Stranke Jugoslavije. In tu zamoremo spoznati, kako važnost je treba polagati na NDSJ. Močna politična delavska stranka pomeni močan proletarijat.

Taktika NDSJ na Štajerskem mora biti taktika enolne fronte uporabljena povsod in dosledno in vseskozi, ki se je že obogatila z izkušnjami v preteklosti našega gibanja samega.

V.

Oglejmo si položaj na deželi.

Od leta 1921. dalje stoji kmetovo politično življenje v znamenju SLS, klerikalne stranke. Samostojna kmetijska stranka je padala od volitev v konstituantno vedno bolj nazaj in pri letošnjih volitvah se je razodela kot slabotna stranka, ki so ji šli dnevi. Nekaj terena je imela leta 1920. tudi socialna demokracija pri štajerskih kmetih, ki ga je pa izgubila. Delavski politični stranki pa je teror onemogočil delovanje na kmetih skoro popolnoma. Druge meščanske stranke pa na deželi ne igrajo vloge. Pridobila pa je radi tega mnogo klerikalna stranka, ki dejansko predstavlja kmečko maso in ki stoji visoko nad vsemi ostalimi meščanskimi strankami, propadajočimi in izginjajočimi na vasi. V tem oziru se je situacija silno poenostavila.

S tega stališča je delovanje NDSJ na vasi zelo otežkočeno, ker ima nasproti sebi veliko in močno buržuazno stranko, ki ni usidrana samo v kmečkih masah, nego tudi v drugih ljudskih plasteh. Ali baš ta enostavnost je lahko izvor moči in naraščanja NDSJ v golem slučaju. In tak slučaj obstoja danes.

Znano je, pod kakimi pogoji je SLS šla v boj lanskega leta. Avtonomija tvori jedro vsega. Znano pa je tudi, da SLS na eni strani ni realizirala niti ene

svoje parole in najmanj avtonomije, pač pa je na drugi strani omogočila homogeno radikalno vlado, lo se pravi poptrečno diktaturo buržuazije, omogočila kuluk in povišanje davkov itd. Vse to je mogočno orožje, ki se z njim lahko lofi NDSJ klerikalne stranke. NDSJ ima nadalje tudi vse jasnejše parole, kakor n. pr. delavsko-kmečka vlada i. dr.

Moment je torej za NDSJ na deželi ugoden. Čas je, da se vrže na deželo, celo skrajni čas, sicer se je bati, da se ne povrne tako hitro taka ugodna situacija.

VI.

Drugače je z drugimi družabnimi plasmi, ki so blizu proletarijata ali padajo vanj. Nje treba vzgajati in voditi in to delo mora vršiti NDSJ, ki lahko na tem polju pokaže svojo sposobnost.

Da je za osvoboditev proletarijata potrebno, pridobiti malomeščanstvo ali ga vsaj nevtralizirati, ne bomo govorili. Saj je uradništvu poleg armade in žandarmerije prvi sleber buržuazne države.

Pred strankino konferenco.

Resolucija o kooperativah.

Vsled maloštevilnosti industrijskega proletarijata so delavske kooperative v Jugoslaviji le malo razvite, večinoma obstojajo šele kraško časa.

Najstarejše in najbolj razvite so delavske kooperative v Sloveniji, vendar so prešle to vsled socialdemokratskega vodstva popolnoma v roke kooperativnih birokratov in zapadle v odvisnost od bank. Zato so tudi izgubile vsak slik z delavskim gibanjem. To stanje je povzročilo, da so se pričele z razcepom v političnem pokretu nove razredne kooperative ustanovljati, ki pa se nahajajo v prvi razvojni stopnji.

Na Hrvaškem leže pričetki kooperativnega pokreta v dobi pred svetovno vojno, njegov razmah pa se je pričel šele v poslednjem času. Tu je ohranil pokret najožji stik z razrednim strokovnim in političnim gibanjem. Razen dveh kooperativ v Bosni, ki sta bili ustanovljeni po prevratu in ki stojita pod vodstvom centrumašev v drugih pokrajinah delavskih kooperativ sploh ni.

Med omenjenimi kooperativami posameznih pokrajin ni nobenih stalnih stikov. Zato tudi ni nobenega enolnega vodstva.

Z ozirom na ta položaj kooperativnega pokreta, daje državna konferenca naslednje smernice:

1. Vsak strankin član mora biti tudi član kooperative, če se ta nahaja v dotičnem kraju.

2. V kooperativah organizirani strankini člani se imajo v vsaki kooperativi organizirati v posebno frakcijo. Te frakcije se imajo združiti po posameznih pokrajinah in te zopet v celi državi. Načelu celega gibanja imajo stati centralna kooperativna sekcija, prideljena 10 stranke, ki imej začasno svoj sedež v Zagrebu.

3. Naloga kooperativnih frakcij.

Drugič pa so malomeščanske plasti vsled svoje konkretne situacije rezervoirji za fašistovsko gibanje. Da ti rezervoirji ne bodo obilni, je pa skrb NDSJ. (V nadaljnjem se hočemo ozirati poglavito na uradništvo.)

Kakšen je teren za NDSJ v splošnem med uradništvom?

Nekaj moči predstavlja tu demokratska stranka in SLS. Narodno-socialistična stranka umira, radikalna stranka pa s svojim koruptivnim začelkom ne meče baš lepe luči na meščanske stranke sploh. SSJ ne igra nobene vloge. Vendar v tem oziru izgledi za NDSJ niso najboljši.

Materijalni položaj, razočaranje, naraščajoče nezaupanje do vseh strank, revolucioniranje in stopanje na pol boja — to so momentni nadvse ugodni za NDSJ, ki morajo tvoriti izhodišče za njeno delovanje med malomeščanstvom, zasigura vpliv nanje in odvzeli tako fašizmu eno korenino.

(Konec.)

a) da uslvarijo zveze s širokimi masami delavskih zadružnikov.

b) Da se uslvari enoten kooperativen pokret v celi državi, da se ustanove nove kooperative v krajih, kjer so dani predpogoji in da upostavijo internacionalne vezi z delavskimi kooperativami drugih držav.

c) Da vodijo kritiko na sedanjem vodstvu delavskih kooperativ, jih oproste birokratov, ki samovoljno in nekontrolirano gospodarijo in socialdemokratskega reformizma, jih spremene v organe razrednega boja ter upostavijo zvezo z razrednim strokovnim in političnim pokretom, da vodijo boj proti politični nevtralnosti, za katero se v resnici skriva oltveno podpiranje meščanske politike.

e) Da izbojujejo materijalno podporo razrednega tiska, štrajkujočih delavcev in politično preganjanj.

f) da se bore proti iluziji, da so zadruge v stanju z lasno silo uslvariti socialistično družbo s počasnim prevzemanjem trgovine in produkcije ali pa da bi bile v stanju bistveno zboljšati položaj delavskega razreda v kapitalistični družbi.

g) Da se bore proti razdelitvi dobička med člane, ki se ima uporabiti za utrjevanje kooperativ, za stvaritev specialnih fondov za štrajkujoče in politično preganjane ter za zaščito združnih nastavljenecv.

h) Da vodijo boj proti bančnemu kreditu kooperativ, proti indirektnim davkom, proti obdavenju zadrug in njihovega prometa, boj proti draginji in boj za upostavitve trgovskih zvez z Rusijo.

4. Da se čimpreje prične z izvajanjem teh smernic, se naj sklicje v Zagrebu državna zadružna konferenca, ki se naj vrši najpozneje meseca januarja.

5. Predpriprave za to konferenco prevzame tričlanski odbor, ki provizorično vodi ves združni pokret.

Zbirajte za tiskovni sklad „Glasa svobode“!

LISTEK.

Zgodovina boljševizma.

(Nadaljevanje.)

Na kongresu sovjetov v mesecu juliju leta 1917. je izjavila stranka po svojem predstavniku Ljenu, da je pripravljena vsak čas prevzeti oblast v svoje roke; pod to parolo je delovala od julija do oktobra ter agitirala med širokimi masami in bila voditeljica v vseh sestankih proti Kerenskijevi vladi. Šesti kongres stranke (julij — avgust) 1917 je sprejel ta taktični pravci in razvoj dogodkov v avgustu in septembru je pokazal, da je bilo vse pripravljeno za oborožen ustanek. Na sedmi centralnega odbora stranke (10. oktobra 1917) je bilo sklenjeno, da je oborožena vstaja najnujnejša naloga stranke. Oktoberska zmaga je dala celo oblast v roke stranke in tako začelja novo obdobje njenega razvoja.

Sovjetsko republiko je ogrožal predvsem avstrijsko-nemški imperializem. Zato se je tudi ustanovilo med komunisti levo krilo, ki je sicer bilo proti nadaljevanju imperialistične vojne in za nadaljevanje revolucionarne vojne. Vprašanje mirovnega sklepa je izzvalo v stranki razna mišljenja, vendar pa je bilo sklenjeno (na sedmem strankinem

kongresu, v marcu 1918), da se sklene mir z nemškim imperializmom. Na istem kongresu je bilo tudi sklenjeno da se vzame za stranko novo ime — Komunistična stranka Rusije (boljševiki). Revolucionarni proletarijat in njegova stranka so bili tedaj poslavljeni pred neposredno nalogo izgradbe socializma. V svojem govoru na sedmi Vseruskega centralnega izvrševalnega odbora 29. aprila 1918 je rekel Ljenu, da je s tem, da je sklenila mir, Sovjetska Republika sedaj v položaju, da osredotoči vse svoje sile na organizacijo sploh, predvsem pa na organizacijo uprave Rusije.

V sredini leta 1918 je začela doba meščanske vojne, ki je trajala vse do leta 1921. V tem času je stranka posvetila vsi svojo pozornost vojnim nalogam, da bi odbila napade kontrarevolucionarnih generalov, ki so Sovjetsko Republiko obkolili z železnim obročem. Osmi strankin kongres, ki se je sestel v marcu 1919, je dovršil organizacijo Ruske komunistične stranke ter je rešaval predvsem nujna revolucionarno-vojaška vprašanja organizacije ter se bavil z vprašanjem odnošajev proti kmetom. Na tem kongresu je bilo zastopano 313.766 članov. Meščanska vojna se je v letu 1919 skrajno poostrihila in stranka ter državna oblast sta morali napeti vse sile, da odbijeta sovražniške napade.

Deveti kongres stranke se je sestel po sijajnih zmagah na fronti. V svojem po-

zdravnem govoru je rekel Ljenu, da se sedaj more mirneje s popolno samozavestjo pristopiti k reševanju nujnih nalog obnove gospodarstva in k organizaciji države. V najtežjem času meščanskih vojn se je povečalo število članov na 611.978. Vendar pa ni bilo mogoče takoj po devetem kongresu povrniti se že k miru in k gospodarskemu delu, ker je prišla vmes vojna s Poljsko in je bilo treba, kar najhitreje uničiti Wrangla, tako da se je moralo začeti gospodarske obnove preložiti še za eno leto. Meščanska vojna je bila dokončana šele leta 1921.

Veliko razlogov je sililo komunistično stranko in državo da pri prehodu na potrebne naloge obnove gospodarstva v državi, ki je bila izčrpana vsled svetovne vojne in meščanskih bojev, vzame za podlago smernice, ki jih je zasledovala stranka že v letu 1918, ki jih je pa morala pod priliskom vojaških nalog, ki so bile potrebne za obrambo socialistične države, zamenjati v času meščanske vojne z vojnim komunizmom. Te smernice gospodarske politike, znane pod imenom Nova gospodarska politika (NEP), je sklenil deseti strankin kongres (v marcu 1921), na katerem je bilo zastopano 705.245 članov. Kljub nekaterim nasprotjem, ki so se likala izgradbe Sovjetske Republike in stranke same, je ostalo nedotaknjeno ono železno edinstvo stranke, ki je nastalo v letih težkih bojev. Tako

se je v letu 1921 razen nove gospodarske politike doseglo tudi popolno uničenje »bandilizma« v državi. Izvajanje Nove gospodarske politike je zahtevalo od stranke in od države novo organizacijo vseh gospodarskih organov, tako da bi ti odgovarjali novim delovnim razmeram. To delo je bilo dovršeno v drugi polovici l. 1921. Kakor rezultat nove gospodarske politike, se opaža v prvih mesecih leta 1922 živahnije kretnje ostankov meščanske inteligence in se pojavlja takozvana »ideološka fronta« (= zopetno prebujenje stare meščanske ideologije). V tem času je komunistična stranka razen na gospodarsko obnovo države posvečila največ pažnje ljudski izobrazbi in prosveti.

V šestem letu obstoja, dvajset let, odkar obstoja komunistična stranka Rusije, dela Sovjetska vlada mrzlično na rešenju cele vrste vprašanj, ki se ličejo obnove države. Moč sovjetske države pa počiva, kakor prej, na moči in edinosti komunistične stranke, ki je v zadnjih letih izvršila lo, kar so boljševiški voditelji pričeli v dobi Svetovne vojne v Cimervaldu in v Kientalu: s pomočjo in pod vodstvom ruske boljševiške, oziroma komunistične stranke, se je osnovala Trehja (komunistična) Internacionala ali Internacionala Komunistične stranke.

(Konec.)

Še o nacionalnem vprašanju.

Dosedaj sta se v nacionalnem vprašanju v glavnem izobličila dva stališča. Sodrug Sima Marković v svoji knjigi »Nacionalno vprašanje v svetlosti marksizma« in za njim tudi s. Filip Filipović se je izjavil, da se nacionalno vprašanje za sedaj javlja v Jugoslaviji kot ustavno vprašanje; ker bi bila odcepitev kot ideal malomeščanstva ekonomski nazadnjaška in ker ne obstoja niti eden večji in resnejši pokret v Jugoslaviji, ki bi zahteval odcepitev od Jugoslavije, se mora proletarijat Jugoslavije, priznavajoč v principu samoodločbo narodov, boriti za avtonomistično revizijo ustave, »ki v konkretni situaciji najboljšo odgovarja interesom delavskega razreda cele države«, in to tem bolj, ker je za avtonomijo tudi moderna hrvaška buržuazija in ker bi avtonomije najbolje razvile vse produktivne sile države ter tako »ustvarile potrebne pogoje za nacionalni mir«.

Proti temu stališču je nastopilo več sodrugov. Njihova kritika vsebuje pred vsem sledeče ločke:

S. Sima Marković ima pred očmi samo nacionalne pokrete »civiliziranějšíh« narodov Jugoslavije. Pozablja pa na pokret »zaostalih« in »napolkolonijalnih« makedonskih kmetov, kajti problem Makedonije se mora popolnoma zanemariti, če se hoče nacionalno vprašanje v Jugoslaviji spraviti v okvir ustavnega vprašanja. Pokret Makedonskih kmetov pa ni nikaka ustavna borba.

Avtonomistična revizija ustave pomenja sporazum srbske in hrvaške in slovenske buržuazije, pomenja kapitulacijo hrvaškega in slovenskega kapitala pred srbskim centralizmom, militarizmom in birokratizmom. Ta kapitulacija bi značila obvarovanje vseh reakcionarnih in kontrarevolucionarnih sil in vrhulega bi ne rešila vprašanja nacionalnih manjšin.

Vsi oportunistični pogledi sodrugov Markovića in Filipovića izhajajo iz tega, ker praktično razdvajajo nacionalni problem od problema revolucionarne borbe proti kapitalizmu. Karakteristično je to, da nimata pred očmi nikdar položaja, ki je nastal vsled razpadanja svetovnega imperializma in se ne ozirata na nacionalno vprašanje, kakršno se postavlja v epohi versajskega miru in mednarodne proletarske revolucije. Samo radi tega, ker ne gledata na razpadanje svetovnega imperializma in na potek proletarske revolucije, moreta sodrugata piti do takšnega socialdemokratskega zaključka, da bo avtonomistična revizija ustave prinesla boljši razvoj produktivnih sil in pogoje za nacionalni mir. To je utopija!

Če se proletarijat bori za avtonomistično revizijo ustave, se ne more združiti z nacionalnimi osvobodilnimi gibanji narodnih zatiranih mas Jugoslavije. Pač pa se od njih izolira, loči; obralno pa se veže z avtonomistično buržuazijo in tako prepušča kmečke in malomeščanske

masse pod vplivom buržuazije ter na ta način konsolidira buržuazno razredno diktaturo v Jugoslaviji.

Epoha razpadanja kapitalizma in stanja, ki ga je usvaril versajski mir, govori jasno vsakemu proletarcu, da je problem osvobojenja narodov nerazdvojen od problema borbe za sirmoglavljenje svetovnega imperializma in oblasti kapitala. Radi tega je najvažnejša naloga razredno-zavednega proletariata, da združi nacionalna gibanja delovnih množic zatiranih narodov z gibanjem proletariata proti kapitalizmu. Borba s strani proletariata za dovršitev nacionalno-demokratskih revolucij, ki jih kapitalistični razredi v današnji dobi razpadanja ne morejo dovršiti, in njihova koordinacija s proletarskim bojem za sirmoglavljenje buržuazne diktature — to je zgodovinska naloga proletariata v nacionalnem vprašanju današnje dobe.

Zato delavstvo ne sme samo platijski priznavati pravice do samoodločbe, to se pravi, do proklamiranja pravice vseh narodov, da tvorijo svojo neodvisno državo. Stranka mora to pravico narodov do nacionalne samostojnosti tudi v praksi pokazati. To nalaga NDSJ dvojno dolžnost: prvič, da se bori proti drugemu sovražniku samoodločbe, proti hrvaški, slovenski itd. buržuaziji.

Delovnim množicam je torej treba razločiti in praktično predočiti neolročljivost nacionalnega boja z bojem proti svetovnemu imperializmu. Delavski razred mora naglašati živo potrebo po močni zvezi delavcev in kmetov in srednjih slojev. Edino delavci in kmetje lahko rešijo narodnostno vprašanje.

NDSJ mora oživilvoriti blok delavcev in kmetov, jih povesiti v boj proti hegemoniji (nadvladju) srbske buržuazije in proti kompromisni politiki nacionalne buržuazije, a za dovršitev nacionalno-demokratskih revolucij polom enolne fronte delavcev in kmetov ter za ustvarjenje delavsko-kmečkih vlad na ozemlju vsakega naroda Jugoslavije. Taktika delavsko-kmečkega bloka preprečuje sodelovanje z avtonomistično buržuazijo in nas navaja, da podpiramo vsa kmečka gibanja llačenih narodov in da jih osvobodimo buržuaznega vpliva. Ali najvažnejše je to, da daje edino parola delavsko-kmečkih vlad delavstvu možnost, da prizna umestnost in neobhodnost svobodne federacije vseh narodov Jugoslavije in balkansko-podonavskih držav.

NDSJ se mora boriti — ne proti reviziji ustave, nego samo proti iluziji, da bo revizija ustave prinesla rešitev nacionalnega vprašanja.

To je stališče, ki ga v glavnem zagovarja s. Rajko Jovanović. Bistvo tega je, da se nacionalni boj združi z bojem delavcev proti kapitalizmu, da se združeni delavci in kmetje boré tako proti srbski kakor tudi lašni buržuaziji za federacijo delavsko-kmečkih vlad na ozemlju vsakega naroda Jugoslavije.

v sebi sile za dovršitev revolucije. Tudi v tem oziru so okolščine skrajno ugodne. Danes se nahaja nemški delavski razred na stališču čakanja. Zaveda se, da predstoječi boj ni noben delni boj, ampak odločilna bitka na življenje in smrt. V zadnjih mesecih komunistična stranka znalno narašča in zbira nadstrankarske delavske množice ravno tako okrog sebe, kot one grupe proletarcev, ki so bili doslej pod vplivom socialne demokracije.

Dve sili sta danes v Nemčiji na delu: na eni strani revolucionarne množice, na drugi fašisti in med obema brezoblična masa meščanstva in kolebajoče množice socialdemokratov; to vmesno plasl bo pa revolucionarni val polagoma izgledal. Ves problem nemške revolucije obstoji le v tem, da se zada sovražniku tako uničujoč udarec, da bo nesposoben za nadaljni odpor. Za enkrat se še ne da reči, ali bodo nemški komunisti za to dovolj močni, vendar je razmerje sil ugodno. Nemška buržuazija razpolaga s 100.000 mož »državne brambe«, 135.000 policajev in dobro oboroženih in sijajno vodenih fašistov. Poslednji pa obstojajo deloma

iz delavskih elementov, ki v odločilnem trenutku ne bodo branili buržuazije. Na strani revolucije sloje rdeče stoltnije, katerih moč je nepoznana, vendar bo nemški delavski razred dovolj močan, da bo pobil sovražnika. Če ne varajo vsa znamenja, mora v bližnjem času v Nemčiji preiti državna oblast v roke proletarijata. S tem pa vprašanje še ni rešeno. Gre se še za sosede Nemčije — Francijo, Belgijo, Poljsko, Češko in Anglijo.

Trocki je natančno razlagal položaj Anglije in trdil, da je Anglija nevarna nasplošnica nemške revoluciji samo z vojnim brodivjem.

Raziskujoč možnost intervencije s strani Francije, je dejal Trocki, da bi morala Francija za zasedbo Nemčije mobilizirati najmanj poldrugi milijon vojakov, kar pa je napram današnjemu položaju Francije nemogoče.

Tudi Poljska se bo težko odločila za oboroženo intervencijo proti nemški revoluciji. Mogoče je, da bi Poljska ogrozila Nemčijo, kot je svoječasno Sovjetsko Rusijo, ali morala se bo udali.

Poljsko vprašanje, je dejal Trocki, ne zanima samo Nemčije, ampak tudi Sovjetsko Rusijo. Ze sedaj zatirajo mnogi ruski komunisti, da je vojna s Poljsko neizogibna. Trocki je dejal, da Sovjetska Rusija noče nobene vojne. Če bo pa Poljska skušala postati barjera med Rusijo in Nemčijo, bo prišla v klešče nemškega in ruskega delavskega razreda in miza bo očiščena. Kajli Rusija se ne more dopustiti ločiti od evropskega trga.

Evropa stoji pred mogočnimi pretreslji in Sovjetska Rusija mora z ozirom na to bolje in hitreje delati kot kdaj prej, je končal Trocki.

Zinovjev o poteku nemške revolucije.

Zopet prinašamo izvleček iz izjav Zinovjeva o poteku nemške revolucije. On pravi med drugim:

»Eden najvažnejših problemov, pri katerem obstojajo še nejasnosti, je problem razmerja do socialne demokracije, posebno do takozvane »leve« socialne demokracije. Čeprav smo toliko poučeni po ogromnih izdajstvih gospodov socialdemokratov, vendar smo iz lenobe navajeni, da še vedno smatramo socialno demokracijo za neko delavsko stranko, še vedno ne cenimo dovolj njenega proti revolucionarnega bistva. Ali sedanji nemški nauki morajo zadoslovati, da se ozdravimo enkrat za vselej iluzij te smeri.

Glavne sile nemških delavcev se še niso udeležile bojev; mnogo milijonov močnih čed nemškega proletarijata se še ni povedlo v boj. Akcije delavcev posameznih mest, ki so se vršile čisto proti volji komunistične stranke Nemčije pričajo o tem, kako razgreto je ozračje. Nujna potreba delavcev, oborožiti se, zadobiva že masni značaj. Odločilni boji so za nekaj časa odloženi. Ali oni pridejo neizogibno. Čim več iluzij izgubi povprečni delavec v tem času, da se vpliv soc. stranke Nemčije končno javno likvidira, desnih kot »levih« in da se s tem napravi prosto pot za zmago delavcev.

Socialistična Stranka Nemčije (SPD) je napravila fašistom pot za »mirno« osvojitve oblasti. Fašisti imajo sedaj s pomočjo SPD pobili »samo« stoltnije delavcev največjih proletarskih centrov. Ali Nemčija ni Italija. Nemški fašizem ne bo mogel rešiti elementarnih neodložljivih nalog, ki stojé pred Nemčijo, čeprav bi ga podpirala SPD. Internacionalni položaj Nemčije se ni zboljšal. Internacionalni vozle se vedno trdneje zapleta. Gospodarski položaj Nemčije se ni zboljšal, ampak poslabšal in bo od dne do dne slabši. Osnovni faktorji revolucije delujejo naprej. Nemški proletarijat bo postal močnejši, če bo izgubil svoje poslednje iluzije. Jedro nemškega proletarijata, milijoni in milijoni delavcev bodo sedaj razumeli, kar je prej razumela samo avantgarda: da je odločilni boj mogoč le kljub protirevolucionarnim voditeljem SPD in proti njim, da so desni voditelji SPD agentje meščanske kontrarevolucije in da so »levi« voditelji SPD samo pristaši desnih.

Koliko časa bo še potrebno, da prebavijo množice politično izkušnje zadnjih tednov, je težko prerokevali, ali

kriza je postala tako ostra, da gre razvoj s preseneljivo brzino.«

Dalje pravi Zinovjev v zvezi s tem: »In kljub temu ni potreba nemškim komunistom, da se kesajo saškega poskusa. Pri tedanjem položaju niso mogli in niso smeli nemški komunisti odkloniti udeležbo pri saški vladi. Morali so pokazati in so tudi pokazali vsem dobrim socialističnim delavcem, da so pripravljani ili celo v manjšini s socialdemokrati, samo če hočejo izpolniti najelementarnejšo dolžnost delavskega razreda. Bankrot saške »delavske« vlade je predvsem bankrot »leve« socialne demokracije.

Čim hitreje, tem bolje!

Geslo delavske in kmečke vlade ostaja pravilno. Postava SPD ostane stara: odkriti protirevolucionarni rablji (desničarji) in brezmočen privesek, kot ljudje okrog »Novaja žizn« v Rusiji leta 1917 (»levičarji«).

Kljub vsemu bo nemški proletarijat triumfirati. Moment odločilnih bojev ni daleč.«

Ruski kmetje pomagajo nemškim delavcem.

Medtem, ko slopa nemški proletarijat na pot revolucije in doprinaša dnevno neštevne žrtve in nepopisna pomajnkajanja, organizira rusko delavsko in kmečko ljudstvo mogočno pomoč. Vsi ruski proletarci z budnim očesom zasledujejo dogodke v Nemčiji in zadnji kmet pojmuje, kaj pomeni zmaga nemškega delavstva. Z nestrpnostjo pričakujejo, kdaj bo izbruhnila revolucija in proklamirana nemška sovjetska republika. Ruski rdeči gardisti bi najraje z orožjem v roki korakali v Nemčijo, da nudijo svojim sodrugom izdatno pomoč.

Rusko delovno ljudstvo tudi nezabljaja, da je bil baš nemški proletarijat, ki je največ žrtvoval, da se je lakota v Rusiji predlaskim ublažila. Tega se zavedajo kmetje in zadoslovaj se samo poziv, pa so pričeli zbirati darove in živež, da rešijo nemške delavce in nemško proletarsko dečo pred lakoto. Celotam, kjer je bila lakota, so ruski kmetje v kratkem času zbrali precejšnje prispevke. V guberniji Odesi so darovali kmetje 25.000 pudov žita (en pud je 16 kilogramov), v Selcu 620 pudov, v Vjatski 5031 pudov in 216 červencev (1000 dolarjev). Zbrali so tudi dragocene predmete, kakor ure, uhane, prlane itd. V Odesi se je prispevalo z 2080 zlatimi rublji (1040 dolarjev), z 10 dolarji in 8 lirami in nato ponovno z 10.000 zlatimi rublji. Celotalec lam v Kirgiziji so kmetje odposlali 100 goved, ki so jih utrgali sami sebi. In od 7. novembra dalje hočejo ruski kmetje prirediti leden rdeče pomoči nemškemu proletarijatu.

V celem je pomožna akcija odposlala v Nemčijo lekom zadnjih tednov 200 tisoč melerskih stofov žita. 40.000 stofov je dobila delavska vlada na Saksonskem, 15.000 pa Turinška. V Berlinu pa s tem živežem dnevno prehranjuje 3000 delavk.

Na pomoč pa ni priskočilo samo rusko ljudstvo, nego tudi proletarijat cele Evrope, ki že pričinja zbirati prispevke, da reši nemško delavstvo lakote, ki ni nastala vsled suše kakor v Rusiji, ampak ker tako velevajo interesi nemških in francoskih velebogatašev.

Fašistovski puč na Bavarskem.

Bavarski fašisti s Hitlerjem in Ludendorffom na čelu so pred dnevi izvršili z velikanskim hrupom puč, o katerem so že dolgo govorili in pisali. Energično in samozavesno so proklamirali novo vlado in odstavljali celo ministre in predsednike v Berlinu. Hoteli so pač pokazati svojo velikansko moč. Toda, glej ga šmenla, njihova oblast je trajala komaj 24 ur. Državno vojaštvo je pomedlo s fašistovskimi junaki, aretiralo Hitlerja in Ludendorffa in naredilo konec veseligrri. Berlin je zaenkrat zmagal nad fašisti v Bavarski. Kahr, ki je baje zvest berlinski vladi, je razpustil fašistovske organizacije in časopisje, tako da ustvarja nove možnosti za fašistovski prevrat. Puč s strani Hitlerjevih in Hackenkruzerjev so pozdravili vsi nacionalisti in Stinnes sam se vnema za bavarske fašiste, ki kljub porazu rujejo še nadalje in katerim se pridružujejo in dvigujejo fašisti po celi Nemčiji.

Internacionalni pregled.

Trockijev ekspozé.

Izgledi proletarske revolucije v Nemčiji. — Anglija in Francija. — Poljska kot most ali barijera med Rusijo in Nemčijo.

Nedavno je imel Trocki na gubernijskem kongresu kovinarskih delavcev govor, v katerem se je pečal zlasli z vprašanjem revolucije v Nemčiji. »Prager Presse« prinaša v izvlečku njegov govor, v katerem je med drugim izvajal sledeče:

Pred petimi leti zmagovita nemška revolucija ni izpolnila nad proletarijata. Socialdemokratje kot tedanji voditelji delavskega razreda, so delili vlado z buržuazijo, da jo potem popolnoma prepuste buržuaziji. Danes stoji Nemčija pred dilemo: ali popolno uničenje ali socialna revolucija.

Gospodarski in tehnični predpogoji za dovršitev revolucije v Nemčiji so ugodni. Ali upapolne izgleda ima tudi tretji predpogoj — razredna porazdelba. Od 60 milijonov prebivalstva Nemčije je 15 milijonov pravih delavcev in ta delavski razred se zbira vedno bolj v komunističnem laboru. Nastane vprašanje, če bo našla ta mlada stranka

